

Πολιτειακοί θεσμοί

Πολιτειακοί θεσμοί Ηνωμένου Βασιλείου

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας

- Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας (Ηνωμένο Βασίλειο) αποτελείται από:
 - 1) τη Μεγάλη Βρετανία και
 - 2) τη Βόρειο Ιρλανδία
- Η Μεγάλη Βρετανία αποτελείται από:
 - την Αγγλία,
 - την Ουαλία και
 - τη Σκωτία
- Επομένως, το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελείται από την Αγγλία, την Ουαλία, τη Σκωτία και το Βόρειο Ιρλανδία

- **Τα νησιά: Isle of Man, Bailiwick of Guernsey & Bailiwick of Jersey**
 - δεν αποτελούν τμήματα του Ηνωμένου Βασιλείου αλλά κτήσεις του Θρόνου (Crown dependencies), για τα οποία το ΗΒ έχει αρμοδιότητα διεθνούς εκπροσώπησης τους.
- **Το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτει 14 υπερπόντια εδάφη (μεταξύ αυτών οι βρετανικές βάσεις στην Κύπρο, το Γιβραλτάρ, τα Φόκλαντς, τις νήσους Κέιμαν κ.ά.)**
 -

Το μοντέλο του βρετανικού κοινοβουλευτικού συστήματος

- Προϊόν μακράς εξέλιξης βασισμένης στη μετεξέλιξη των θεμελιωδών κανόνων του βασιλείου, ανάλογα με την εκάστοτε ιστορική συγκυρία
- Εξουσίες του θρόνου μεταβιβάστηκαν σταδιακά στην Κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο, χωρίς να συνοδεύονται από κείμενο συνταγματικού χαρακτήρα
- Δεν υφίσταται γραπτό «σύνταγμα».
 - Συνταγματικές πρακτικές και απλοί νόμοι ρυθμίζουν ζητήματα πολιτειακής οργάνωσης. Απολύτως σεβαστοί από όλους.

Βρετανικό σύνταγμα

- Ουδέποτε υπήρξε γραπτό σύνταγμα
- Διαμορφώνεται με βάση:
 - Κείμενα νόμων ονομαζόμενα “statutes ή acts”,
 - Άγραφους κανόνες
 - Δικαστικές αποφάσεις
 - Προνόμια της βασιλικής οικογένειας

Βρετανικό σύνταγμα

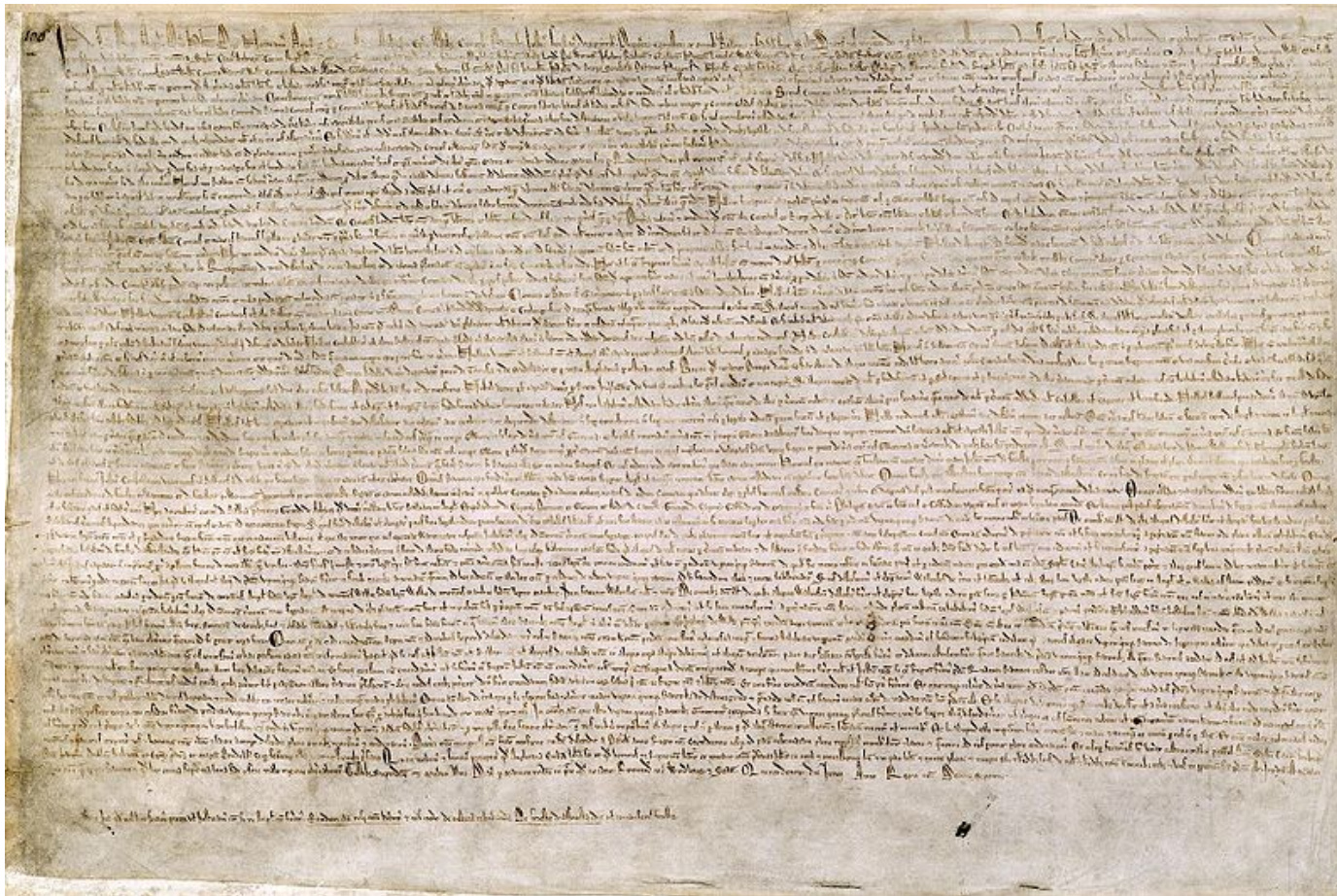
- **Πρώτο συνταγματικό κείμενο: Magna Charta (1215)**
 - Ο βασιλιάς Ιωάννης Ακτήμων θέλησε να επιβάλει βαριά φορολογία στους γαιοκτήμονες. Βίαιη αντίδραση των ευγενών
 - Ο βασιλιάς αναγκάζεται να υπογράψει τη Magna Charta (Μέγα Χάρτη)
 - Πρώτη συνταγματική πράξη στην ιστορία των λαών
 - Προβλέπει:
 - Κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανωτάτου κλήρου και των ευγενών
 - Διασφάλιση βασικών πολιτικών δικαιωμάτων
 - Απαγόρευση φυλάκισης χωρίς δίκη
 - Για την έγκριση νέων φόρων απαιτείτο έγκριση του Μεγάλου Συμβουλίου (ανώτατος κλήρος + ευγενείς).

Βρετανικό σύνταγμα

- **1679 : έγκριση της Habeas Corpus**
 - Κατάργηση της προφυλάκισης
 - Πας συλλαμβανόμενος οδηγείται σε δίκη εντός 24 ωρών
 - Ελευθερία έκφρασης και τύπου
 - Δικαίωμα αντιστάσεως

Βρετανικό σύνταγμα

- Το κείμενο της Magna Charta

Βρετανικό σύνταγμα

- **1689: Bill of rights (Διακήρυξη Δικαιωμάτων) – Μετά την Ένδοξη Επανάσταση**
 - Ο βασιλιάς δεν μπορεί να ενεργήσει χωρίς την έγκριση του Κοινοβουλίου.
 - Το Κοινοβούλιο αποκτά νομοθετικές αρμοδιότητες
 - Αναστολή ή εκτέλεση των νόμων επιτρέπεται μόνο μετά από ειδική εξουσιοδότηση
 - Η επιβολή των φόρων, η στρατολογία και η κήρυξη του πολέμου γίνεται μετά από έγκριση του κοινοβουλίου
 - Ο βασιλιάς υποχρεούται να δίνει όρκο ότι θα διατηρήσει την επισκοπική εκκλησία και τους θεμελιώδεις κανόνες της χώρας

Η εξέλιξη του καθεστώτος

- Σταδιακός περιορισμός της εξουσίας του θρόνου
 - Η βασιλεία και το τιμαριωτικό σύστημα επιβλήθηκαν από τους Νορμανδούς (11ος)
 - Ο Γουλιέλμος ο Κατακτητής κατέλαβε την Αγγλία μετά τη μάχη του Χέιστινγκς
 - Μονάρχης
 - Δύο συμβούλια:
 - το **Curia Minor**, το οποίο αποτελείτο από άτομα του στενού περιβάλλοντος του βασιλιά
 - το **Curia Major**, το οποίο αποτελείτο από ευγενείς
 - Τα συγκαλούσε ο βασιλιάς όποτε το έκρινε σκόπιμο

Εξέλιξη του καθεστώτος

- Σταδιακή μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τον μονάρχη στους ευγενείς
- Σταδιακή μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τον μονάρχη στους υπουργούς του, οι οποίοι σταδιακά συγκροτούν το υπουργικό συμβούλιο (cabinet) και οι οποίοι σταδιακά καθίστανται υπόλογοι στο Κοινοβούλιο
- Σταδιακή μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τη Βουλή των Λόρδων στη Βουλή των Κοινοτήτων
- Σταδιακή καθιέρωση της άμεσης καθολικής ψηφοφορίας

Οι σύγχρονοι πολιτειακοί θεσμοί του Ηνωμένου Βασιλείου

Η νομοθετική εξουσία

- Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Βρετανικό Κοινοβούλιο (UK Parliament or British Parliament)
- Στεγάζεται στο Palace of Westminster
- Το Βρετανικό Κοινοβούλιο αποτελείται από δύο συνελεύσεις (bicameral):
 - Τη Βουλή των Κοινοτήτων (House of Commons - lower house)
 - Τη Βουλή των Λόρδων (House of Lords - upper house)

Η νομοθετική εξουσία

- Βουλή των Κοινοτήτων
 - Σύμβαση : 651 βουλευτές, οι οποίοι εκλέγονται με πλειοψηφικό σύστημα σε μονοεδρικές περιφέρειες

Βίντεο παρουσίασης της Βουλής των Κοινοτήτων (στα Αγγλικά)

<https://www.youtube.com/watch?v=0ToKcEvqXuM>

Βρετανικό εκλογικό σύστημα (βουλευτικές εκλογές)

Σε κάθε κομητεία εκλέγεται ένας μόνο βουλευτής

Παράδειγμα:

Έστω 100 εγγεγραμμένοι και τρεις υποψήφιοι

Ψηφίσαντες: 100

Έγκυρα ψηφοδέλτια: 100

A. 45 ψήφοι - 45%

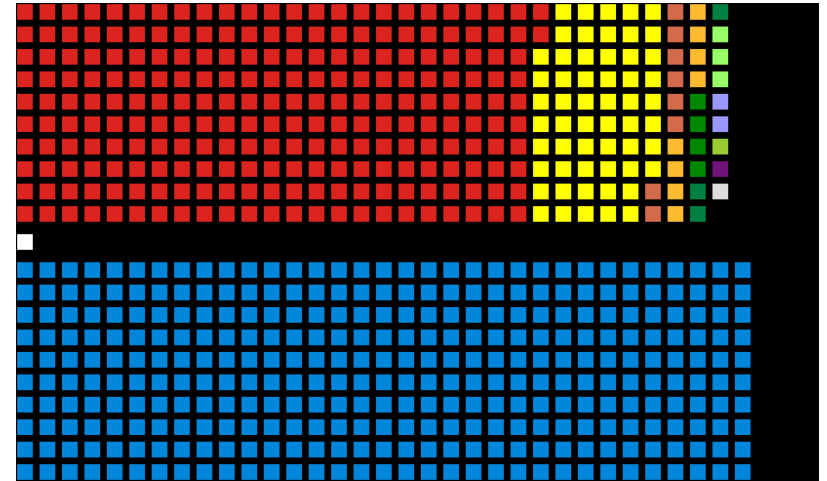
B. 35 ψήφοι - 35%

Γ. 20 ψήφοι - 20%

Εκλέγεται ο A επειδή συγκέντρωσε περισσότερες ψήφους

Σύστημα κομμάτων

- Απότοκος: δικομματικό σύστημα
- Ενισχύεται πολύ το πρώτο κόμμα. Υπερεκπροσώπηση
- Σχετική υποεκπροσώπηση του δεύτερου κόμματος
- Τα υπόλοιπα: αισθητή υποεκπροσώπηση
- Επιβιώνουν: τοπικά εθνικιστικά κόμματα λόγω των μικρών εκλογικών περιφερειών

Εκπροσώπηση των κομμάτων στη ΒτΚ

Βίντεο : εκλογικό σύστημα – κριτική προσέγγιση (Why the UK Election Results are the Worst in History
<https://www.youtube.com/watch?v=r9rGX91rq5I>

- Η αίθουσα είναι μια ορθογώνια αίθουσα με μακριούς πάγκους
- Δεξιά του Προέδρου κάθονται τα μέλη του πλειοψηφούντος κόμματος
- Στους μπροστινούς πάγκους κάθονται τα μέλη της κυβέρνησης
- Τα μέλη της αντιπολίτευσης κάθονται αριστερά του Προέδρου
- Στους μπροστινούς πάγκους η «σκιώδης κυβέρνηση»
- Ο αρχηγός της αντιπολίτευσης κάθεται δίπλα στον Πρόεδρο

- Ο Πρόεδρος της Βουλής των Κοινοτήτων (speaker) εκλέγεται από όλους τους βουλευτές στην αρχή κάθε συνόδου
- Τάση: ανάδειξη προσώπου κοινής αποδοχής
- Μόλις εκλεγεί:
 - Αποβάλλει όλους τους κομματικούς δεσμούς και
 - Υποχρεούται να εκτελεί τα καθήκοντά του με πλήρη αντικειμενικότητα
 - Δεν ψηφίζει ποτέ, παρά μόνο σε περίπτωση ισοψηφίας
- Αρμοδιότητες
 - Προεδρεύει στις συνεδριάσεις της Βουλής των Κοινοτήτων
 - Είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων
 - Διατηρεί την ιδιότητα του βουλευτή της κομητείας στην οποία εξελέγη

Ο νυν Πρόεδρος
της Βουλής των Κοινοτήτων
Sir Lindsay Hoyle

John Bercow
Πρόεδρος της Βουλής
των Κοινοτήτων μέχρι το
2019

- **Η Βουλή των Κοινοτήτων συνεδριάζει καθημερινά**
- **Απαιτείται παρουσία τουλάχιστον 40 βουλευτών**
- **Κάθε συνεδρίαση ξεκινά με μια προσευχή**
- **Ακολουθούν οι προφορικές ερωτήσεις προς τους υπουργούς**
- **Έπεται η συζήτηση επί των νομοσχεδίων**
 - Πρώτη ανάγνωση
 - Δεύτερη ανάγνωση, γενική συζήτηση
 - Συζήτηση σε επιτροπή (εξέταση λεπτομερειών, τροπολογίες)
 - Συζήτηση επί της εισήγησης της επιτροπής
 - Τρίτη ανάγνωση (συζήτηση επί της τελικής διατύπωσης του νομοσχεδίου)

- Κάθε βουλευτής έχει συγκεκριμένο χρόνο για να αναπτύξει τη θέση του
- Έχει μειωθεί αισθητά το δικαίωμα των βουλευτών να καταθέτουν προτάσεις νόμων
- Δεν επιτρέπεται να καταθέτουν προτάσεις νόμων που προκαλούν επιβάρυνση του προϋπολογισμού
- Σημαντικός ο ρόλος της αντιπολίτευσης (δικλείδα ασφαλείας κατά της κατάχρησης εξουσίας)
- Χαρακτηριστικά:
 - Είναι οργανωμένη: έχει ηγεσία, διάρθρωση (κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους), σύστημα ενημέρωσης και πληροφόρησης
 - Αποτελεί εν δυνάμει εναλλακτική λύση για την άσκηση της εξουσίας (θεσμός της σκιώδους κυβέρνησης)

• Η Βουλή των Λόρδων

– Σύνθεση

- Περίπου 800 μέλη με βάση το κληρονομικό δίκαιο (διάφοροι τίτλοι ευγενείας). Μετά την πρόσφατη μεταρρύθμιση, οι διάδοχοί τους δεν αποκτούν το δικαίωμα συμμετοχής στη Βουλή των Λόρδων
- Περίπου 500 ισόβια μέλη
 - Διορίζονται με πράξη του βασιλιά, μετά από απόφαση του Πρωθυπουργού
- Μεταρρύθμιση:
- Σε εξέλιξη. Προς το παρόν: δικαίωμα συμμετοχής στις εργασίες 92 μέλη, οι οποίοι εκλέγονται μεταξύ του συνόλου των μελών

- **Αρμοδιότητες**

- Νομοθετικές: συμμετέχει στη νομοθετική διαδικασία, αλλά δεν μπορεί να μπλοκάρει τη νομοθετική διαδικασία πέραν του έτους
- Δεν προβάλλει αντιρρήσεις σε κείμενα που είχαν προβληθεί κατά την προεκλογική περίοδο (Salisbury Doctrine) για να μη φέρουν σε δύσκολη θέση την κυβερνώσα πλειοψηφία

–

- Ενημερωτικό βίντεο στα Αγγλικά:
<https://www.youtube.com/watch?v=-wVllfyvGfU>

- **Ομιλία του Θρόνου (Speech from the throne ή Queen's Speech ή King's Speech)**
 - Κάθε κοινοβουλευτική σύνοδος αρχίζει με την Ομιλία του Θρόνου, η οποία τύποις συντάσσεται από τη βασίλισσα, ουσία όμως από την Κυβέρνηση
 - Κοινή συνεδρίαση της Βουλής των Λόρδων και της Βουλής των Κοινοτήτων, στην αίθουσα συνεδριάσεων της Βουλής των Λόρδων
 - <https://www.youtube.com/watch?v=E0UcjSHd7mo>

Ο Θεσμός του Black Rod

- Ο Gentleman Usher of the Black Rod ή Lady Usher of the Black Rod είναι ανώτατος υπάλληλος του βρετανικού κοινοβουλίου, επιφορτισμένος με τη λειτουργία και την ασφάλεια του Palace of Westminster.
- Μέχρι το 2018 Black Rod ήταν ο David Leakey και έκτοτε ανέλαβε η Sarah Clarke, η πρώτη γυναίκα Black Rod στην Ιστορία του Ηνωμένου Βασιλείου

Η εκτελεστική εξουσία

- **Αρχηγός Κράτους**

- Διαδοχή με βάση το κληρονομικό δίκαιο
- Ο βασιλιάς υποχρεούται σε πολιτική ουδετερότητα και δεν εκφράζεται επί πολιτικών ζητημάτων
- Ο βασιλιάς οφείλει να είναι μέλος της Αγγλικανικής Εκκλησίας, της οποίας είναι αρχηγός της
- Ο βασιλιάς είναι επίσης βασιλιάς της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας και του Καναδά (κι άλλων μικρότερων κρατών, πρώην βρετανικών αποικιών)
- Οι λόγοι του και οι πράξεις υπόκεινται στην έγκριση της Κυβέρνησης
- Διορίζει ως Πρωθυπουργό τον αρχηγό του πλειονοψηφήσαντος κόμματος
- Διορίζει τους υπουργούς με βάση πρόταση του Πρωθυπουργού
- Κυρώνει τους νόμους

- <http://www.youtube.com/watch?v=YzXUP783zuE>

- **Η Κυβέρνηση**

- Η σύνθεση

- Όλα τα μέλη της, μέλη του Κοινοβουλίου
 - Ο Πρωθυπουργός (Prime Minister)
 - Cabinet: υπουργικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από μέλη της κυβέρνησης
 - Υπάρχουν υπουργοί που δεν μετέχουν στο Cabinet
 - junior ministers: επικουρούν το έργο των υπουργών (υφυπουργοί)

– Οι αρμοδιότητες

- Το cabinet ελέγχει την ουσία της εκτελεστικής εξουσίας
- Διευθύνει την εσωτερική και εξωτερική πολιτική της χώρας
- Εκτελεί το πρόγραμμα βάσει του οποίου έχει εκλεγεί
- Αποκλειστικά αρμόδιο για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού
- Νομοθετική πρωτοβουλία (90%) – νομοσχέδια
- statutory orders : κατατίθενται από την Κυβέρνηση και τίθενται σε εφαρμογή εφόσον δεν υπάρξει αντίθεση εντός 40 ημερών

- **Οι σχέσεις εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας**

- Υπάρχει η εντύπωση ότι το βρετανικό κοινοβούλιο είναι ισχυρό
- Στην πράξη είναι αδύναμο, καθώς ο δικομματισμός προκαλεί συγκέντρωση των εξουσιών προς όφελος της Κυβέρνησης

- **Διάκριση ή συνεργασία των εξουσιών;**

- Θεωρητικά:

- Το κοινοβούλιο ελέγχει την κυβέρνηση
 - Η εκτελεστική εξουσία μπορεί να διαλύσει το κοινοβούλιο

- Στην πράξη:

- Λόγω του δικομματισμού είναι δύσκολο το κοινοβούλιο να υπερψηφίζει πρόταση δυσπιστίας
 - Η κυβέρνηση δεν έχει το λόγο να διαλύει το κοινοβούλιο, δεδομένης της κομματικής πειθαρχίας
 - Η διάλυση γίνεται όταν η κυβέρνηση το κρίνει σκόπιμο

- **Κοινοβουλευτισμός πλειοψηφούσας Βουλής**

- Το πλειοψηφήσαν κόμμα στις εκλογές

- Ελέγχει πλήρως την πλειοψηφία στη Βουλή των Κοινοτήτων
- Στηρίζει την Κυβέρνηση
- Συζητά κατά προτεραιότητα τα νομοσχέδια και τα ψηφίζει

- **Ο θεσμός των τοπικών κοινοβουλίων και κυβερνήσεων**

- Η Βόρεια Ιρλανδία, η Ουαλία και η Σκωτία διαθέτουν από το 1998 τοπικά αιρετά νομοθετικά σώματα και κυβερνήσεις.
- Η κεντρική κυβέρνηση έχει παραχωρήσει στα σώματα αυτά αρμοδιότητες σε ζητήματα όπως η εκπαίδευση, οι μεταφορές και το περιβάλλον.
 - Ωστόσο έχει διατηρήσει το δικαίωμα να παύει ή να αναστέλλει τη λειτουργία τους σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης ή όποτε κρίνει απαραίτητο.

Σκωτικό ζήτημα

- **Γενικά περί Σκωτίας**

- Αγγλικά: **Scotland**, Σκωτικά γαελικά: **Alba**
- Η Σκωτία χωρίζεται κυρίως σε δύο περιοχές, στις ορεινές περιοχές (**Highlands**), και στις πεδινές περιοχές (**Lowlands**)
- Καταγωγή: Κατά βάση Κέλτες
- Γλώσσες: Αγγλικά, Σκωτικά Γαελικά, Σκωτς
- 1707 η Σκωτία γίνεται συνιστώσα της Μεγάλης Βρετανίας
- Κίνημα για την ανεξαρτησία της Σκωτίας: Scottish National Party (SNP). Κυρίαρχο από το 2007
- Εθνικός ύμνος: Flower of Scotland
- 2014: Δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της Σκωτίας (55.30% κατά, 44.70% υπέρ)

Πολιτειακοί θεσμοί της Σκωτίας

- Σκωτική νομοθεσία: Μεικτό σύστημα- Common law+Civil law
 - Διαφορές σε σχέση με το αγγλικό δίκαιο: κληρονομικό, ποινικό δίκαιο, οικογενειακό κ.ά.
- Το Κοινοβούλιο της Σκωτίας (Scottish Parliament) άρχισε να επαναλειτουργεί μετά από το δημοψήφισμα του 1997.
 - Μία μόνο συνέλευση αποτελούμενη από 129 μέλη

- **Αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου στους τομείς:**

- υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες
- εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
- αυτοδιοίκηση και στέγαση
- δικαιοσύνη και αστυνομία
- γεωργία, δάση και αλιεία
- περιβάλλον
- τουρισμός, αθλητισμός και πολιτισμός
- οικονομική ανάπτυξη και μεταφορές

Ιρλανδία και Βόρεια Ιρλανδία

- Ιρλανδία (Éire, Ireland) / Δημοκρατία της Ιρλανδίας
 - (Το νότιο τμήμα της νήσου Ιρλανδίας. ΔΕΝ είναι σωστό να χρησιμοποιούμε την ονομασία «Νότια Ιρλανδία»)
- Βόρεια Ιρλανδία (Northern Ireland, γαελικά: Tuaisceart Éireann)
 - (Μια από τις τέσσερις χώρες του Ηνωμένου Βασιλείου)

